

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Esitys sisältää kolme osa-aluetta. Ensinnäkin ehdotetaan kahdeksan vuoden kokeilua (2026 - 2033) ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksesta. Kokeiluun valittaisiin enintään 40 koulutuksen järjestäjää, joiden järjestämisluvut korvattaisiin määräajaksi kokeiluvuonna. Kokeiluvuonna saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi pääsääntöisesti oikeus järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja ja niin sanottua laajennettua oppisopimuskoulutusta niiden tutkintojen ja osaamisalojen osalta, joita koulutuksen järjestäjällä ei olisi kokeiluvuonna. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvat muun muassa viraston valvonnan piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvinä lentokoneasennuksen perustutkinto, lentokonetekniikan erikoisammattitutkinto, logistiikan perustutkinto (maapalvelutyöntekijä) sekä merenkulkualan perustutkinto ja ammattitutkinto.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettaisiin siten, että jatkossa valtion talousarvioon sisältyvä ammatillisen koulutuksen määräraha koostuisi toteumiin perustuvasta laskennallisesta perusrahoituksesta ja harkinnanvaraisesta rahoituksesta. Rahoitusmallia yksinkertaistettaisiin ja sen ohjausvaikutusta parannettaisiin karsimalla painotus- ja korotustekijöitä ja niiden kertoimia, sekä keskittämällä jäljelle jäävät kustannusvaikutuksia tasaavat painotus- ja korotustekijät opiskelijavuosiin. Tätä ehdotusta virasto on tarkastellut erityisesti siitä näkökulmasta, missä määrin tämä vaikuttaisi ammatillisen tutkintorakenteen ulkopuoliseen liikenteen alojen koulutukseen eli koulutukseen, johon julkista tukea ei juurikaan ohjaudu.

Kolmas osa-alue koskee oppimisen tuen järjestelmän uudistamista. Tältä osin virastolla ei ole lausuttavaa.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Esitetyssä kokeilussa siihen valittavat toimijat saisivat ehdotuksen mukaan järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja. Liikenne- ja viestintävirasto pitäisi hyvänä, että ehdotuksessa tuotaisiin kuitenkin esille, että eräiden tutkintojen järjestämisestä on annettu erityislainsäädäntöä, jota on noudatettava opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla annettujen säädösten lisäksi. Virasto viittaa tässä muun muassa lentokoneasennuksen ja lentokonetekniikan ammattitutkintoihin, joiden osalta on lisäksi noudatettava EU-lainsäädännön tai ilmailulain (864/2014) ja sen nojalla annettujen viranomaismääräysten lupa- ja sisältövaatimuksia, sekä merenkulkualan tutkintoja, joihin sovelletaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 12 luvun vaatimuksia merenkulun koulutuksen järjestäjän ja koulutuksen hyväksymisestä.

Asian esille tuominen hallituksen esityksessä selventäisi, että kokeilulaki ei vapauta erityislainsäädännön koulutuksen järjestämiselle asetettavista vaatimuksista.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Liikenne- ja viestintäviraston käsityksen mukaan rahoitusuudistuksen piiriin kuuluisivat liikenteen sektorilta ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluva koulutus sekä tämän lisäksi muu ammatillinen koulutus. Sinänsä virasto pitää rahoitusmallin yksinkertaistamista kannatettavana.

Virasto ei tunne erityisen hyvin olemassa olevia rahoitusjärjestelyjä muun ammatillisen koulutuksen osalta. Viraston käsityksen mukaan Suomessa koulutettavista lentäjistä merkittävä osa maksaa lentäjän koulutuksensa itse, ja koulutuksen hinta voi olla jopa noin 150 000 euroa. Koulutuksen rahoittamiseksi osa tekee ennen koulutuksen aloittamista ja mahdollisesti myös sen aikana muita töitä. Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan siihen, että koulutukselle myönnettävän rahoituksen määräytymisessä ennen koulutusta työllisinä olleiden painoarvon vähentäminen on perusteltua, ettei kannusteta kouluttamaan liikaa helposti ja varmasti rahoitusta tuovia opiskelijoita. Hallituksen esityksen perusteluista ei aivan avaudu, miten tällaiset, oman koulutuksensa rahoittamiseksi työelämässä ennen opintoja tai niiden aikana mukana olevat koulutettavat vaikuttavat rahoituksen myöntämiseen.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä säädetään edelleen muuksi ammatilliseksi koulutukseksi ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin sekä lennonjohtajan tehtäviin.

Virasto voi puoltaa kaupunkiraideliikenteen kuljettajia koskevan maininnan poistamista pykälästä edellyttäen, että tämä koulutus siirtyy osaksi kuljetusalan ammattitutkintoa Opetushallituksen opetus- ja kulttuuriministeriölle antaman esityksen mukaisesti 1.1.2026.

Virasto ei kuitenkaan kannata toista pykälään ehdotettua muutosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi "ammattilentäjän tehtävät helikopteritoiminnassa". Ehdotuksen mukaan lisäys tehtäisiin, jotta pykälä kuvaisi paremmin nykytilaa. Helikopteritoiminnassakin ammattilentäjällä on kuitenkin oltava nimenomaan ansiolentäjän tai liikennelentäjän lupakirja, joten voimassa oleva muotoilu kattaa jo ammattilentäjät sekä lentokone- että helikopteritoiminnassa. Lisäys on päinvastoin harhaanjohtava, koska se voi antaa virheellisen kuvan siitä, että ammattilentäjänä helikopteritoiminnassa voisi toimia joku muu kuin ansio- tai liikennelentäjän lupakirjan haltija. Virasto esittää sen vuoksi, että tästä muutosehdotuksesta luovutaan.

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Metsälampi Susanna
Liikenne- ja viestintävirasto